

Jana Dudová

VYNUITELNOST PRÁVA NA OCHRANU SPOTŘEBITELE

VYMEZENÍ ODPOVĚDNOSTNÍCH VZTAHŮ

- ✘ Právní odpovědnost vzniká v důsledku porušení primární právní povinnosti a je s ní spojen vznik sekundární sankční povinnosti nebo sankčního vztahu.
- ✘ K porušení právní povinnosti může dojít konáním, nebo-li tzv. **komisivním jednáním**, kdy povinný subjekt koná tak, jak konat nemá (např. prodávající prodá kupujícímu vadný výrobek, který mu může způsobit škodu apod.).
- ✘ něco nekoná, zdrží se něčeho, zkrátka něco opomene - **jednání omisivní**. V tomto případě se povinný subjekt nechová tak, jak má (např. kupující nezaplatí kupní cenu, prodávající řádně neoznačí jím prodávané výrobky údaji, jimiž je dle zákona povinen je takto označit atd.).

PRVKY ZAVINĚNÉHO PORUŠENÍ PRÁVNÍ POVINNOSTI

- × **objekt deliktu** (právem chráněný zájem)
- × **subjekt deliktu**
- × **objektivní stránka deliktu:** protiprávní jednání, škodlivý následek tohoto jednání, příčinná souvislost (kauzální nexus) mezi protiprávním jednáním a škodlivým následkem
- × **subjektivní stránka deliktu:**zavinění:
  - úmyslné (dolózní)
    - + úmysl přímý (dolus directus)
    - + úmysl nepřímý (dolus indirectus, eventualis
  - z nedbalosti (kulpózní)
    - + nedbalost vědomá (luxuria)
    - + nedbalost nevědomá (negligentia)

ODPOVĚDNOSTNÍ VZTAHY

- ✘ odpovědnost trestněprávní (odpovědnost za trestný čin),
  - ✘ odpovědnost správněprávní (odpovědnost za správní delikt),
  - ✘ odpovědnost soukromoprávní (odpovědnost za soukromoprávní delikt)
  - ✘ odpovědnost disciplinární (odpovědnost za kázeňské provinění).
- funkce: preventivní, reparační (kompenzační), satisfakční a represivní.

ODPOVĚDNOST SOUKROMOPRÁVNÍ

- ✘ Odpovědnost za škodu dle OZ a dle ObchZ
- ✘ Odpovědnost za vady dle OZ a dle z. o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku
- ✘ Odpovědnost z prodlení
- ✘ Odpovědnost za bezdůvodné obohacení
- ✘ Odpovědnost za nemajetkovou újmu

ODPOVĚDNOST ZA ŠKODU

- × Předpoklady:
- × protiprávní jednání, případně škodná událost,
- × existence škody,
- × příčinná souvislost mezi protiprávním jednáním a škodou,
- × zpravidla i zavinění (rozdíl mezi obecnou a zvláštní odpovědností).

ŠKODA NA ZDRAVÍ

Při škodě na zdraví se nahrazují:

- × bolesti a ztížení společenského uplatnění podle § 444 odst. 1 a 2 OZ,
- × ztráta na výdělku po dobu pracovní neschopnosti v souladu s ustanovením §§ 445 a 446 OZ,
- × ztráta na výdělku po skončení pracovní neschopnosti dle §§ 445 a 447 OZ,
- × ztráta na důchodu podle §§ 445 a 447a OZ
- × účelné náklady spojené s léčením dle § 449 OZ.

Došlo-li k úmrtí, poskytuje se:

- × v souladu s § 444 odst. 3 OZ odškodnění pozůstalým, jehož výše se odvíjí od příbuzenského či obdobného vztahu k zemřelému,
- × náklady na výživu pozůstalým, pokud zemřelý výživu poskytoval nebo k ní byl povinen dle § 448 OZ,
- × přiměřené náklady spojené s pohřbem podle § 449 OZ.

Způsob náhrady škody se realizuje zásadně v peněžité formě.

LHŮTY K UPLATNĚNÍ PRÁVA

- ✘ Objektivní promlčecí lhůta: tři roky
- ✘ Subjektivní lhůta: dva roky a počíná běžet ode dne, kdy se poškozený dozvěděl o škodě a o tom, kdo je za ni odpovědný. Byla-li škoda způsobena úmyslně, je objektivní lhůta desetiletá.
- ✘ Pokud byla způsobena korupčním jednáním škůdce, představuje subjektivní promlčecí doba tři roky a objektivní deset let. Jestliže je právo přiznáno pravomocným rozhodnutím soudu nebo jiného orgánu, promlčuje se za deset let ode dne, kdy mělo být podle rozhodnutí plněno. Stejná promlčecí doba se uplatní tehdy, pokud dlužník - škůdce právo uznal písemně co do důvodu a výše (§ 106 OZ).

ODPOVĚDNOST ZA VADY

- ✘ porušení závazkového právního vztahu, tj. plnění není poskytnuto řádně
- ✘ Nárok z odpovědnosti nelze uplatňovat za vady zjevné a vady, které lze zjistit z příslušné evidence nemovitostí. Vadami zjevnými jsou tedy ty, které lze snadno zjistit a vnímat smysly. Je za ně tudíž možné pokládat jen takové, „jejichž existence je kupujícímu, popř. objednateli, zřejmá na pohled, příp. takové vady, které lze zjistit běžně prováděnými zkouškami. Za zjevné vady nelze považovat ty vady, jejichž existenci by musel kupující nebo objednatel zjišťovat prohlídkou spojenou s destrukcí zboží nebo díla, popř. vady, které se typicky mohou v plné míře projevit až při užívání zboží nebo předmětu díla“ (vady skryté)- rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 3. 2007, sp. zn. 32 Odo 1387/2005).
- ✘ protiprávní jednání, které spočívá v porušení povinnosti poskytnout řádné plnění,
- ✘ existence újmy, již je samotná vada,
- ✘ příčinná souvislost mezi protiprávním jednáním a vznikem vady.

VYNUITELNOST PRÁV V PŘÍPADĚ VAD OBECNĚ

§ 622 OZ: nároky z vad zboží, které může kupující požadovat, se odvíjejí od toho, zda se jedná o vadu odstranitelnou, nebo o vadu neodstranitelnou, jež brání tomu, aby věc mohla být řádně užívána, popřípadě zda jde o vadu neodstranitelnou, která nebrání řádnému užívání věci.

U vad odstranitelných může kupující požadovat:

- × bezplatné, včasné a řádné odstranění vady,
- × výměnu věci, nebo její součásti, pokud to není vzhledem k povaze vady neúměrné,
- × přiměřenou slevu nebo odstoupení od smlouvy v případě, že není výše uvedený postup možný.

U vad neodstranitelných, jež brání tomu, aby věc mohla být řádně užívána, je kupující oprávněn k výměně věci nebo k odstoupení od smlouvy. Stejná práva má kupující i tehdy, jedná-li se sice o vadu odstranitelnou, ale věc nemůže být řádně užívána pro opětovné vyskytnutí vady po opravě nebo pro výskyt většího počtu vad.

Ze soudní praxe vyplývá, že opětovným vyskytnutím vady po opravě se rozumí vyskytnutí stejné vady potřetí v řadě s tím, že předtím byla věc v záruce již dvakrát opravena. Větší počet vad má věc tehdy, má-li v době uplatnění práv minimálně tři vady.

Za neodstranitelnou vadu považujeme i vadu odstranitelnou, která nebyla vyřízena ve lhůtě podle § 19 odst. 3 zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů.

- × *Není možné domáhat se náhrady nákladů vynaložených na odstranění vad předmětu kupní smlouvy z titulu náhrady škody. Jestliže v daném případě žalobou požadovaná částka představuje předpokládané náklady na stavební úpravy a opravy domu, jimiž by byly odstraněny jeho vady, nikoliv náklady potřebné k náhradě škody způsobené těmito vadami, ať na věcech nebo zdraví žalobců, jde o odstranění vad, které odpovídají režimu odpovědnosti za vady.“*

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2005, sp. zn. 25 Cdo 1612/2004.

ODPOVĚDNOST ZA VADNÝ VÝROBEK SPECIÁLNĚ

- ✘ zákon č. 59/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku (ZoŠV)
- ✘ náhrada a postih vzniklých škod + motivační tlak na výrobce ve smyslu výroby bezpečných výrobků

REŽIM SPEC. ODPOVĚDNOSTI ZA VADNÝ VÝROBEK

- ✘ **objektivní princip. Výrobce se může na základě skutečností uvedených v § 5 ZoŠV liberovat.**

Předpoklady vzniku této odpovědnosti:

- ✘ **vada výrobku,**
- ✘ **vzniklá škoda,**
- ✘ **příčinná souvislost mezi vadou výrobku a vzniklou škodou.**

Liberačními důvody:

- ✘ ***„výrobek nebyl výrobcem uveden na trh nebo***
- ✘ ***s přihlédnutím k okolnostem lze důvodně předpokládat, že vada výrobku, která způsobila škodu, neexistovala v době, kdy výrobce uvedl výrobek na trh, nebo nastala později nebo***
- ✘ ***výrobek nevyrobil pro prodej nebo jinou formu použití pro podnikatelské účely ani že výrobek nebyl vyroben nebo jím šířen v rámci jeho podnikatelské činnosti nebo***
- ✘ ***vada výrobku je důsledkem plnění těch ustanovení právních předpisů, která jsou pro výrobce závazná, nebo***
- ✘ ***stav vědeckých a technických znalostí v době, kdy uvedl výrobek na trh, neumožnil zjistit jeho vadu“.***

ODPOVĚDNOST Z PRODLENÍ

- ✘ §§517 – 522 OZ
- ✘ Následkem prodlení je právo věřitele od smlouvy odstoupit. Jestliže jde o plnění peněžitého dluhu, může věřitel požadovat vedle plnění i úroky z prodlení. Je oprávněn také uplatňovat právo na náhradu škody.
- ✘ Věřitel je v prodlení, jestliže nepřijal řádně nabídnuté plnění, resp. neposkytl součinnost.

ODPOVĚDNOST ZA BEZDŮVODNÉ OBOHACENÍ

- × **§§ 451 – 459 OZ**
- × plněním bez právního důvodu; z neplatného právního úkonu; z právního důvodu, který odpadl; jakož i získáním majetkového prospěchu z nepoctivých zdrojů. V souladu s ustanovením § 454 OZ se bezdůvodně obohatí i ten, za něž bylo plněno, co měl po právu plnit sám.
- × povinnost bezdůvodně obohaceného vydat vše co získal tomu, na jehož úkor se bezdůvodně obohatil, není-li možné ho zjistit, tak je oprávněným stát (§ 456 OZ),
- × vrátit si vše, co si strany závazkového právního vztahu plnily (§ 457 OZ),
- × poskytnout peněžitou náhradu, jestliže není možné bezdůvodné obohacení vrátit (§ 458 odst. 1 OZ),
- × povinnost obohaceného vydat užitky bezdůvodného obohacení, ne však v případě, kdy tento jednal v dobré víře (§ 458 odst. 2 OZ)
- × právo obohaceného, který bezdůvodné obohacení vydává, na náhradu nutných nákladů, jež ne věc vynaložil (§ 458 odst. 3 OZ).
- × Promlčecí lhůty na vydání bezdůvodného obohacení jsou upraveny v § 107 OZ. Subjektivní lhůta: 2 roky. Objektivní promlčecí lhůta je tříletá. Úmyslné bezdůvodné obohacení: 10 let.
- × Neplatný právní úkon může být neplatný absolutně – právní úkon vznikl, je ale neplatný ex lege od samotného počátku, nebo
- × Nepoctivými zdroji může být např. trestná činnost.

ODPOVĚDNOST ZA NEMAJETKOVOU ÚJMU

- ✘ § 11 a násl. OZ upravuje ochranu osobnostních práv fyzických osob – ochrana života a zdraví, listovního tajemství nebo ochrana životního prostředí
- ✘ objektivní právní odpovědnost, kde však není připuštěna možnost liberace

právo domáhat se:

- ✘ zápůrčí žalobou upuštění od neoprávněných zásahů,
- ✘ žalobou restituční odstranění neoprávněných následků, tj. obnovení původního stavu,
- ✘ satisfakční žalobou právo na přiměřené zadostiučinění, které může být morální, např. formou omluvy, nebo v podobě náhrady nemajetkové újmy v penězích za situace, kdy není morální zadostiučinění dostačující.

ODPOVĚDNOST DLE OBCHODNÍHO ZÁKONÍKU

- ✘ Nekalosoutěžní jednání podle § 44 odst. 1 ObchZ: *„jednání v hospodářské soutěži, které je v rozporu s dobrými mravy soutěže a je způsobilé přivodit újmu jiným soutěžitelům nebo spotřebitelům“*.
- ✘ §§ 53 a 54 ObchZ. Předpokladem pro aktivaci odpovědnostních vztahů v rámci nekalé soutěže je existence jednání, které je způsobilé přivodit újmu spotřebiteli.
Vynutitelnost:
  - ✘ zdržení se jednání nekalé soutěže,
  - ✘ odstranění závadného stavu,
  - ✘ přiměřené zadostiučinění, které může být poskytnuto i v penězích,
  - ✘ náhradu škody, jež se řídí ustanoveními § 757 ObchZ ve spojitosti s § 373 a násl. ObchZ,
  - ✘ vydání bezdůvodného obohacení, které podléhá právní úpravě § 451 a násl. OZ.
- ✘ Ustanovení § 262 odst. 4 ObchZ: *„ustanovení občanského zákoníku nebo zvláštních právních předpisů o spotřebitelských smlouvách, adhezních smlouvách, zneužívajících klauzulích a jiná ustanovení směřující k ochraně spotřebitele je však třeba použít vždy, je-li to ve prospěch smluvní strany, která není podnikatelem“*.

K SOUKROMOPRÁVNÍ ODPOVĚDNOSTI ZÁVĚREM

- × Příčinná souvislost
- × Postup dle o.s.ř.
- × Vykonatelné rozhodnutí – návrh na soudní výkon
- × Mediace???
- × Ombudsman?

SPRÁVNĚPRÁVNÍ ODPOVĚDNOST

- × Odpovědnost za přestupky
- × Odpovědnost za jiný správní delikt

ODPOVĚDNOST ZA PŘESTUPKY

– ZÁKON O PŘESTUPCÍCH + SPECIÁLNĚ

- × přestupky na úseku podnikání,
- × přestupky na úseku zdravotnictví,
- × přestupky na úseku ochrany před alkoholismem a jinými toxikomaniemi,
- × přestupky na úseku porušování průmyslových práv a porušování práv k obchodní, firmě
- × přestupky na úseku zemědělství, myslivosti a rybářství. ..

ODPOVĚDNOST ZA JINÉ SPRÁVNÍ DELIKTY

- ✘ **Disciplinární delikty** upravené normami správního práva realizaci odpovědnostních vztahů v případě porušení zvláštních služebních či členských povinností v organizačním režimu upraveném správněprávními normami. Subjektem, který tuto odpovědnost uplatňuje, je příslušný disciplinární orgán.
- ✘ **Pořádkové delikty** - porušení těch právních povinností, které je možné stíhat sankcemi sledujícími zejména věcnou nápravu porušených právních povinností. Samotné porušení právní povinnosti zpravidla tkví v tom, že povinný subjekt stanovenou povinnost nesplnil vůbec, nebo ji splnil, nikoliv však předepsaným způsobem. Sankci za takový delikt lze ukládat i opakovaně, a to do doby, dokud nebude dosaženo požadovaného účelu.
- ✘ **jiné správní delikty fyzických osob** - fyzické osoby, které nemají status podnikatele. Tato odpovědnost je zpravidla uplatňována vůči pracovníkům veřejnou správou kontrolovaných organizací, někdy však i vůči jinak postaveným fyzickým osobám. Správní orgány tuto odpovědnost uplatňují v souvislosti se svými kontrolními a inspekčními pravomocemi. **Kontrolní zjištění rozporu s uloženou povinností.**
- ✘ **delikty právnických osob a správními delikty podnikatelů.** V souvislosti se správněprávní odpovědností za jiné správní delikty se hovoří i o aplikaci ochranných nebo nápravných opatření.

ČESKÁ OBCHODNÍ INSPEKCE

- × Z. 64/1986 Sb., o ČOI - kontrolní činnost vykonává ČOI komplexně s výjimkou kontroly na úseku nezávadnosti krmiv, veterinárních léčiv, prodeje živých zvířat a na úseku potravin a tabákových výrobků.
- × Kontrolu je ČOI oprávněna provádět na základě vlastního podnětu, podnětu jiného správního orgánu, spotřebitele nebo jiné osoby.
- × Zjištěné nedostatky, jejich příčiny a škodlivé následky je kontrolovaná osoba povinna ve stanovené lhůtě odstranit nebo provést neodkladně nezbytná opatření k jejich odstranění a zpětně o tom ČOI informovat (obecná úprava)

Speciální úprava:

- × Z o ochraně spotřebitele
- × Z. o obalech
- × Z. o technických požadavcích na výrobky
- × Z. o obecné bezpečnosti výrobků ...

STÁTNÍ ZEMĚDĚLSKÁ A POTRAVINÁŘSKÁ INSPEKCE

- ✘ zákon č. 146/2002 Sb., o SZPI: kontrola u fyzických a právnických osob. Předmětem této kontroly jsou zemědělské, mydlářské a saponátové výrobky, dále potraviny nebo suroviny určené k jejich výrobě, nebo tabákové výrobky. V rámci prováděné kontroly se SZPI zaměřuje zejména na skutečnosti uvedené v § 3 zákona (obecná úprava).

Speciální úprava:

- ✘ zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele
- ✘ zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích
- ✘ zákon č. 321/2004 Sb., o vinohradnictví a vinařství
- ✘ Zákon č. 477/2002 Sb., o obalech
- ✘ Zákon č. 61/1997 Sb., o lihu ...

ORGÁNY OCHRANY VEŘEJNÉHO ZDRAVÍ

- ✘ zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví (obecně)

Speciální úprava:

- ✘ Zákon o ochraně spotřebitele
- ✘ Zákon o potravinách
- ✘ Zákon č. 120/2002 Sb., o biocidních přípravcích.....

NĚKTERÉ DALŠÍ KONTROLNÍ ORGÁNY

- ✘ **Živnostenské úřady** dle z. č. 570/1991 Sb., *o živnostenských úřadech*: Obecní živnostenské úřady vykonávají činnosti v rozsahu stanoveném např. zákonem č. 455/1991 Sb., *o živnostenském podnikání*.
- ✘ **celní úřady; orgány veterinární správy; Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví; Úřad pro ochranu hospodářské soutěže a další.**

TRESTNĚPRÁVNÍ ODPOVĚDNOST

- ✘ Ublížení na zdraví: §§145 – 148 TZ
- ✘ Ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty : §§ 156 – 157 TZ
- ✘ Podvod: § 209 a násl.TZ
- ✘ Neoprávněné podnikání: § 251 TZ
- ✘ Porušení předpisů o oběhu zboží ve styku s cizinou: §§ 261 a násl. TZ a další...

§ 253 TZ: POŠKOZOVÁNÍ SPOTŘEBITELE

- ✘ (1) Kdo na cizím majetku způsobí škodu nikoli nepatrnou tím, že poškozuje spotřebitele zejména tím, že je šidí na jakosti, množství nebo hmotnosti zboží, nebo kdo uvede ve větším rozsahu na trh výrobky, práce nebo služby a zatají přitom jejich podstatné vady, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(2) Odnětím svobody až na pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán,
  - a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,
  - b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch, nebo
  - c) byl-li pro takový čin v posledních pěti letech odsouzen nebo z výkonu trestu odnětí svobody uloženého za takový čin propuštěn.
(3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, získá-li činem uvedeným v odstavci 1 pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

§ 248 TZ: PORUŠENÍ PŘEDPISŮ O PRAVIDLECH HOSPODÁŘSKÉ SOUTĚŽE

- ✘ (1) Kdo poruší jiný právní předpis o nekalé soutěži tím, že se při účasti v hospodářské soutěži dopustí
    - a) klamavé reklamy,
    - b) klamavého označování zboží a služeb,
    - c) vyvolávání nebezpečí záměny,
    - d) parazitování na pověsti podniku, výrobků či služeb jiného soutěžitele,
    - e) podplácení,
    - f) zlehčování,
    - g) srovnávací reklamy,
    - h) porušování obchodního tajemství, nebo
    - i) ohrožování zdraví spotřebitelů a životního prostředí,
- a způsobí tím ve větším rozsahu újmu jiným soutěžitelům nebo spotřebitelům nebo opatří tím sobě nebo jinému ve větším rozsahu neoprávněné výhody, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty...

OSTATNÍ PROSTŘEDKY VYNUTITELNOSTI

- × Soudy obecné + správní soudnictví
- × Ochrana vlastnického práva, právo na spravedlivý proces, ochrana zdraví ...
- × Ústavní soud + SDEU/ESD, ESLP
- × Veřejný ochránce práv
- × Účast veřejnosti + právo na informace...
- × Z. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě (probace a mediace ve věcech projednávaných v trestním řízení), věci netrestní??? - viz čl. 12 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/52/ES ze dne 21. května 2008 o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech.